

■ Kollányi Boldizsár, a fess katonatiszt

De nekem ahhoz nem volt pénzem, és talán ő sem gondolta komolyan a vásárt, mert akkor minden bizonnyal segítségemet kérte volna az értékesítésben. Beosztott újságíró voltam a helyi lap, a *Hajdú-bihari Napló* kulturális rovatában, és ha pénzem nem is, de ismeretségem volt a város kulturális életében. Jeleztem Erzsike néninek, hogy nagyobb tanulmányt akarok írni Kollányi Boldizsárról, mire ő átadta nekem a hagyatékot két-három vaskos dossziében.

Csak hogy egy vidéki újságíró nem tudományos munkatárs, akinek más dolga sincs, mint hogy egyik tanulmányt írja a másik után. 1983-ban egy fényképes újságcikket írtam a lapomba (*Hetvenöt éve jelent meg A Holnap – Kollányi Boldizsár arcképéhez. Hajdú-bihari Napló*, 1983. okt.). De a nagyobb tanulmány is elkészült a hiteles dokumentumok alapján, amely megjelent a Bihari Múzeum IV–V. évkönyvében, 1986-ban (283–296. oldal).

A gazdag forrásanyag egyértelműen igazolja, hogy a remek testi felépítésű fiatalember mint kezdő újságíró valóságos hősként viselkedett né-

hány esetben, méltán jellemezte őt Király István romantikus, jókai regényhősnek. 1898-ban került Nagyváradra, az ország legpezsgőbb szellemi életét élő városba, ahol a vissza-visszatérő Adyval meghitt barátságot ápolt. Ezt több emlékezés és a neki dedikált Ady-versek bizonyítják. Sokoldalú ember, bár írásain itt-ott megéreződik az auto-didakta naivitásának biztonsága. Városszerte, sőt kisebb körben országszerte ismertté tették őt írásai, szabadkőműves tevékenysége, *A Holnap* antológia második kötete elé írt bevezetője, majd válása és visszatérése az első asszonyhoz. Erről még novella is íródott. Jellemének szakítópróbája mégis az első világháború. A háromgyermekes, negyvenéves mérnököt felmentené a főnökség, de ő bevonul huszár önkéntesnek hadnagyi rangban, mert liberális eszméinél fontosabbnak tartja a haza védelmét. Ez az elhatározás bizonyára rövid, de tektonikus lélekzajlás után született, hiszen ez azt is jelentette, hogy szembe kellett fordulnia eszmetársaival, többek között Ady Endrével, aki

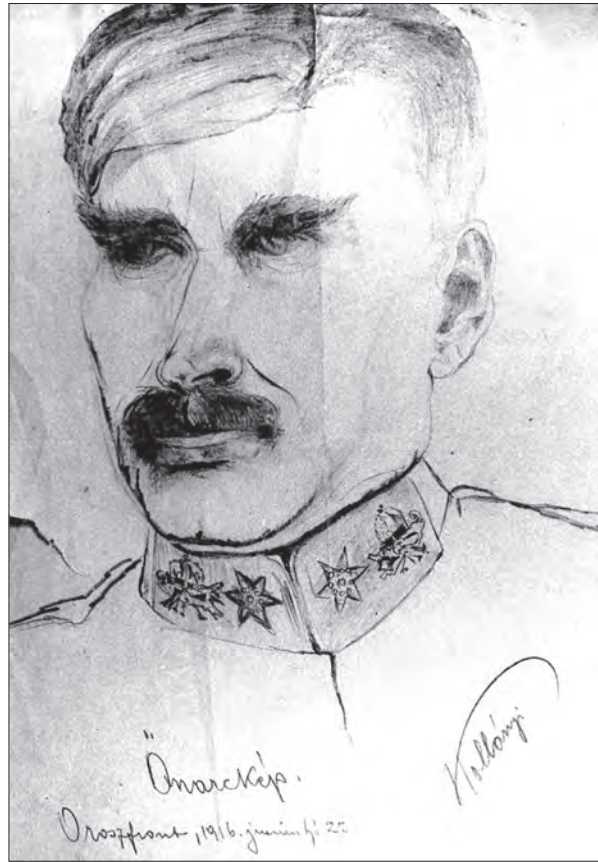
■ Kollányi Boldizsár a háború elején...

■ ... és a végén

az első perctől kezdve iszonyodva ellenezte a háborút. Nem kétséges, hogy *Gém az Olymp alatt* című verse Adyt persziflálja. Ismerve némelykor radikális szabadgondolkodó múltját, meglepő ez a jobbrafordulás, mint ahogy az is meglepő, hogy ezek után az őszirózsás forradalom néhány vezető személyiségével kapcsolatot tartott. Nincs megbízható adatunk arra nézve, hogyan fogadta a tanácsköztársaságot, ellenben – ha hihetünk Rákosi Jenőnek – a négyéves frontszolgálat és sebesülés után, még 1919 augusztusában is készen állt arra a romantikus kalandra, hogy fegyverrel szerezzék vissza Nagyváradot. Végül is a daliás kataszteri mérnök – Heidegger kifejezésével élve – autentikus személyiség volt abban az értelemben, hogy mindenkor vállalta a választás teljes felelősségét, a halállal való illúziómentes szembenézést, ugyan-

■ Önarckép, 1916

IRODALOM.

• (Vérfoltok.) A háború óta megnövekedett és kötetekbe verődött rigmusok közé tartozik Kollányi Zsigmondnak „Vérfoltok” című verses könyve is, amely most jelent meg. Az ismeretlen nevű poéta, aki lantosaink táborában eddig nem mutatkozott, ezzel a kötetel egyszerre és hirtelen kimagaslik azok közül, akik énekszóval emlékeznek meg a fürgetegről, hogy érzelmeiknek, szenvedéseiknek, hangulataiknak és elmélkedéseiknek költői formában adjanak kifejezést. Kollányi Zsigmondot a harcok valamivel komolyabban érintették, mint verselő társait és mélyebben, merészebben ragadja meg a kinálkozó témákat, hogy igazán becses és értékes alkotásokat adjon. Aki ebből a kötetből hozzánk szól, minden ízében poétaember s méltó arra, hogy nagyobb figyelemben részesüljön. Valaminthogy azok közé kerüljön, akiknek teljes elismerés jut ki osztályrészüktől. Könyvét feleségének, párjának ajánlotta, aki miatta és érette leg többet szenvedett és aki minden tekintetben büszke lehet vitéz katonájára, aki éppen olyan jó használja tollát, mint a kardját. A kötet első verse így hangzik:

Uram, én nem tudom még, hogy csinálom.
De megcsinálom.
Ütszéleken iramodó bogáron
Mégkönyörült a lábom.

Szent volt előttem minden élő lényed.
De legszentebb az ember.
Az első gyilkos suhintástól félek:
A karom ölni nem mer.

A kedvedet, tudod, vakon szolgálom.

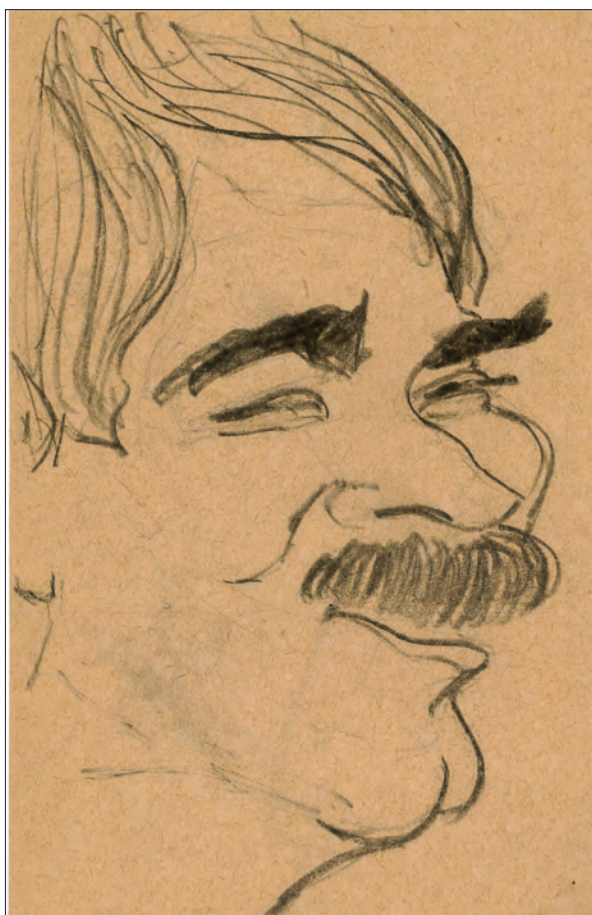
1916
11. június
12.
Kollányi
Zsigmond

■ Tudósítás Kollányi *Vérfoltok* című kötetéről

■ Kollányi a téli fronton (1917)

■ Kollányi Boldizsár (valószínűleg ön)karikatúrája

NAGYVÁRADAI NAPLO

Az élet regényt ír.

Visszatérés az első feleséghez.

Kivételesen ritka alkalmak közül való ez a mostani, amely egy háromszoros hiri kiemel a napi újdonságok szürke tömkelegéből és hátsábnyi helyet követel magának.

A hir most is csak háromsoros, talán kétfőbe is elfér, egészen röviden annyi, hogy „Kollányi Boldizsár kataszteri mérnök tegnap Berettyóújfaluban nőül vette Bihari Erzsébet állami elemiiskolai tanítónőt.”

És ahogy ezt a hiradást végigfutja az olvasó nem is találja meg bizony a soraiban a rendkívüliséget, amely a krónikás szívet szólaltatja meg és nem látja belőle, hogy az élet megint egy szép regényt ír.

Kollányi Boldizsár, akinek előnyösen ismert neve van az irodalomban is, a HOLNAP poétáinak volt a vezetője pár esztendőnek előtte, most harmadszor nőült. *M. Nagy*

Első felesége Bihari Erzsike volt, akivel több esztendeig élt boldog házasságot. A házasságból három gyűgőgyő gyerek született. A házastársak azonban érzésben lassan távolodni kezdtek egymástól. Mind a kettő intelligens, megértő lélek volt és egyszer csak szépen megállapodtak abban, hogy elválnak. Nem költik kelletlen egymáshoz a maguk életét, nem lesz egyik se a másik terhére. El is váltak s az elvált asszony: Bihari Erzsébet, akinek tanítói oklevele volt, Berettyóújfaluban szerzett magának állást.

Kollányit azután elhelyezték Nyitrára s két év előtt újból házasságot kötött: Szabadkán nőül vette Fejér Adélt. Második felesége azonban gyöngeszervezetű, beteges asszony volt s rövid idő alatt meghalt.

Az özvegyen maradt embert előbb Gyulára helyezték, majd pár hónap előtt visszajött ide Nagyváradra.

Azó a itt él a régi idők szép emlékei körében, a régi társaságokban s — valahogy úgy látszik — a régi hangulataiban is. Innen csak félóránnyira van Berettyóújfalú és a közelség tette-e, vagy a gyerekek, avagy tán az Élet melegsívi poétája írta újból egy szép, színes regényt, Kollányi Boldizsár és Bihari Erzsike egymásra találtak, megint megértették egymást és tegnap újból házasságra léptek. Szép csön-

■ Az élet regényt ír... (Nagyváradai Napló, 1911. december 22.)

akkor nem tudott szakítani a közösségi létmóddal. Ez azonban nem feltétlenül negatívum...

Közben más témákkal is foglalkoztam, illetve gyűjtöttem az anyagot, szaporodtak a dossziék. Eljött az ideje, hogy visszaadjam Kollányi Endrénének a dokumentumokat, amelyek közül néhányról szerencsére másolatot készítettem. Abban a hiszemben cselekedtem, hogy mindent visszaadtam, kivéve azt a néhányat, amelyekkel megajándékoztam. (Ennek bizonyítéka a keze írásával olvasható *Bakó Endréé* feljegyzés). 1990-ben, a rendszerváltozást követően megpályáztam és elnyertem a *Napló* főszerkesztői állását, ami nagyon lekötötte energiáimat. Különösen az első egy-két év telt vitákkal, előbb egyes pártokkal, majd a munkatársakkal és a tulajdonosokkal (állandó átszervezés, létszámcsökkentés stb.). Nyugdíjasként azonban ismét az irodalom felé fordultam, felmértem, mit tudok még megcsinálni. Így akadt a kezembe sok, jobb időkre félretett dosszié között egy Kollányi feliratú. Elmentem a Homok utcába Erzsike nénihez, de nem élt már. A szomszédoktól tudtam meg, hogy lánya, Kollányi Erzsébet egészségügyi alkalmazott, laboráns. Véletlenül jöttem rá, hogy a csaknem szomszédos egészségügyi intézményben dolgozik, a vérvételi laborban. Két-három kísérlet után végre sikerült találkozunk. Erzsébet nem sürgette az újabb találkozást, jóllehet

tudnia kellett, hogy rövidesen nyugdíjba megy. Gondolom, emiatt nem siettem. Amikor egy pár héttel (hónappal?) később ismét kerestem, közölték, hogy nyugdíjba ment és elköltözött. A címét nem tudták megadni.

A nálam maradt dokumentumokból az eredetieket és az érdekesebb másolatokat (sajnos, csak a nekrológokban emlegetett filozófiai tanulmányára emlékszem világosan) 2011 körül felajánlottam a Petőfi Irodalmi Múzeumnak, de azt a választ kaptam, hogy azok inkább történelmi, semmint irodalmi emlékek. Minthogy közben a Nadányi-monográfiám is megjelent, úgy gondoltam, a váradi irodalom kutatását befejeztem, ezért az anyagot átadtam a Déri Múzeum Irodalmi Tárának. A Bihari Múzeum Baráti Köre Alapítvány pedig a múzeum számára több bihari dokumentumot, eredeti kiadású könyvet (köztük egy dedikált Kollányi-verseskötetet) megvásárolt tőlem, ami tulajdonképpen kompenzálása volt annak, hogy tanulmányaimért évek óta nem fizettek. Örömmel vettem a *Catastrum* szerkesztőségének javaslatát a nálam lévő fényképmásolatok és újságkivágások digitalizálására, majd a Kollányi-karikatúra kivételével (ez eredeti, Erzsike néni nekem ajándékozta, elteszem emlékébe) átadom őket a Déri Múzeum Irodalmi Tárának, hogy az ott lévő anyag ezzel is bővüljön.

BAKÓ Endre: Years in the 'Company' of Boldizsár Kollányi

drbakoendre@freemail.hu

The author met the name of Boldizsár Kollányi apropos of Zoltán Nadányi (1892–1955), a poet with connections to Nagyvárad. Kollányi was the friend of Endre Ady. When the author contacted the family of the descendants of the cadastral senior engineer with the life of a Jókai hero, only the wife of his son, Endre was still alive who supplied him with the remained original documents. Based on them the author draws a detailed picture of the career of the gifted Boldizsár Kollányi, one of the interesting figures of the beginning of the 20th century. The documents have been partly returned to the family, partly have been, or will be placed in different collections.